

7. Інфраструктурне забезпечення конкурентної економіки регіонів (методологія і механізми) // НАН України. Інститут регіональних досліджень. / ред. кол.: наук. ред. д.е.н. проф. П.Ю. Бельський – Львів, 2002. – 308 с.
8. Кифяк В. Організація туристичної діяльності в Україні / В.Ф. Кифяк – Чернівці: Книги-XXI, 2003. – 300 с.
9. Большая актуальная политическая энциклопедия / под общ. ред. А. Белякова и О. Матвейчева. – М.: Эксмо, 2009. – 998 с.
10. Гранберг А.Г. Моделирование пространственного развития экономики. / А.Г. Гранберг // Стратегическое планирование в регионах и городах России. Вып. 9.– СПб.; 2009. – С. 32 – 34.
11. Е.М. Гнесин. Плюсы и минусы глобализации в рамках концепции устойчивого развития: [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://lib.socio.msu.ru/l/library/>
12. Стратегия экономического и социального развития Автономной Республики Крым на 2011-2020 годы. Совет министров АРК, Национальный институт стратегических исследований. Утвержд. ВР АРК №121-6/10 от.22.12.10.
13. Palmer, R. Historical patterns of Globalization. The growth of outward Linkages of Swedish Long-standing Transnational corporations, 1890s-1990s. Almqvist & Wiksell International Stockholm, 2001, p.17–18.
14. Василенко Н.В. Институциональная среда организаций: характеристики и уровни регулирования / Н.В. Василенко // Проблемы современной экономики. – 2009. – № 3(27). – С. 37 – 43.
15. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики /Д.Норт. – М., 1997. – 389 с.
16. Иванов Н. Глобализация и проблемы оптимальной стратегии развития./Н. Иванов //Мировая экономика и международные отношения. – 2000. – № 2. – С. 15 – 19.
17. Носова Т. Ю. Взаимосвязь институциональной среды и институциональной конкуренции /Т. Ю. Носова // Вісник Харківського національного ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – №851. – С.38-43.

УДК 331.5

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Пасєка С.Р.

Систематизовано чинники та проведено аналіз їх впливу на розвиток соціально-трудоного потенціалу у ринкових умовах та їх взаємозв'язку з різним типом соціальних взаємодій. Визначені дестабілізуючі та регіональні фактори впливу на соціально-трудоу сферу в реаліях інформаційного суспільства та економіки знань з суттєвими трансформаціями ціннісних орієнтирів загальноцивілізаційного прогресу.

Ключові слова: *соціально-трудоий потенціал регіону, чинники впливу, розвиток, дестабілізуючі чинники, інформаційне суспільство, економіка знань.*

Досвід розвинених країн із соціально орієнтованою ринковою економікою доводить, що ключовою характеристикою прогресивних змін стає, як правило, розвиток соціально-трудоих потенціалу. Реформи, орієнтовані суто на економічну парадигму, без урахування соціальних цінностей, стають перешкодою економічного зростання та інноваційного розвитку, негативно позначаються на стані соціально-трудої сфери, якості людського розвитку. Приклад України, на жаль, це яскраво ілюструє. Принципові зміни, що відбуваються у сучасному світі, свідчать, що піднесення конкурентоспроможності економіки будь-якого регіону та добробуту населення потребує переходу лише

на інноваційну парадигму розвитку, у центрі якої – якісний, орієнтований на знання, розвиток людини, максимально ефективно залучення та використання її соціально-трудового потенціалу.

Загострення проблем відтворення, ефективного використання соціально-трудового потенціалу в період трансформації економіки вимагає переосмислення наукового аналізу тих умов та чинників, що визначають перспективи його розвитку та економічного зростання держави.

Дослідженню різнобічних аспектів проблем розвитку соціально-трудового потенціалу населення присвятили свої роботи багато вчених економістів. О. Амоша, С. Бандур, И. Бережна, Д. Богиня, І. Бондар, В. Васильченко, В. Ворона, О.А. Грішнова, М. Долішній, С. Злупко, А.М. Колот, Е.М. Лібанова, О. О.Ф.Новікова, В. Онікієнко, Н. Павловська, С. Пирожков, У.Я. Садова, Л.К. Семів, М.В. Семікіна, Л. Шаульська та інші. Але чинники розриву соціально - трудового потенціалу з урахуванням ринкових викликів досліджено не достатньо повно на регіональному рівні.

Метою статті є систематизація чинників, провідних тенденцій ринкової економіки та аналіз їх впливу на розвиток соціально-трудового потенціалу.

Сучасне ринкове середовище вносить свої корективи у розвиток соціально-трудового потенціалу. У більшості випадків воно виступає першорегулятором формування інших підсистем (екзогенних груп) середовища не лише господарюючих суб'єктів, але й пронизує своїми впливами всю систему соціально-трудових, виробничих, політико-правових та інших відносин, які формуються в межах територіальних суспільних систем.

Людська праця нині є основним багатством країни. Це багатство має бути засобом для прояву всіх людських здібностей і задоволення людських потреб – матеріальних і духовних, – тому воно не може складатися лише з речового майна, з ринкових цінностей, а повинно охоплювати всі умови, необхідні для повноцінного людського життя: і здоров'я, і безпеку, і освіту, і правосуддя, і моральність – одним словом, повний народний добробут [4 с. 29]. За таких умов суттєвої зміни розуміння місця людини в загальноцивілізаційних процесах та питання впливу чинників на розвиток соціально-трудового потенціалу вимагає концептуально відмінного, нового підходу на противагу вже сформованим постулатам з класичним розподілом таких чинників у розрізі екзогенних й ендегенних впливів.

Простеження особливостей впливу конкретних чинників на розвиток соціально-трудового потенціалу та його компонентну структуру дасть змогу:

- по-перше, прослідкувати можливі викривлення та деструктивні прояви у закономірностях розвитку соціально-трудового потенціалу, що можуть бути спричинені передусім чинниками зовнішнього середовища;
- по-друге, визначати динамічні зміни та особливості взаємовпливів безпосередньо між структурними компонентами соціально-трудового потенціалу, що за рахунок своєї дуальної приналежності формують мезосередовище його розвитку;
- по-третє, формулювати концептуальні напрями й способи регулювання впливів конкретних чинників, базуючись на оцінках їх характеру й наслідків впливів та наслідуючи досягнення поставлених цілей.

Якщо під розвитком соціально-трудового потенціалу ми розуміємо стабільний процес монотонного зростання показників його компонентної структури внаслідок ефективного його формування й використання, то при виявленні чинників впливу на такий розвиток варто простежити особливості впливу на систему соціальних взаємодій, що виникають у процесі функціонування підсистем такого потенціалу. Тобто специфікою виявлення впливу чинників на розвиток соціально-трудового потенціалу буде чітко виражений акцент на систему соціально-трудових відносин, які формуються наряду з іншими відносинами в регіональній системі (рис. 1.1). У взаємозв'язку з відповідними типами відносин, що виникають у ринковому середовищі регіону, проявляються відповідні групи чинників, які в подальшому здійснюють відповідний вплив на різні сфери людської життєдіяльності, у тому числі на сферу соціально-трудових відносин та розвиток соціально-трудового потенціалу. Кожна з даних груп є комплексною системою індикаторів, яка проявляється з різним характером та наслідками впливів, зокрема може відзначатись лімітуючим чи стимулюючим ефектами, можливістю чи неможливістю регулювання тощо.

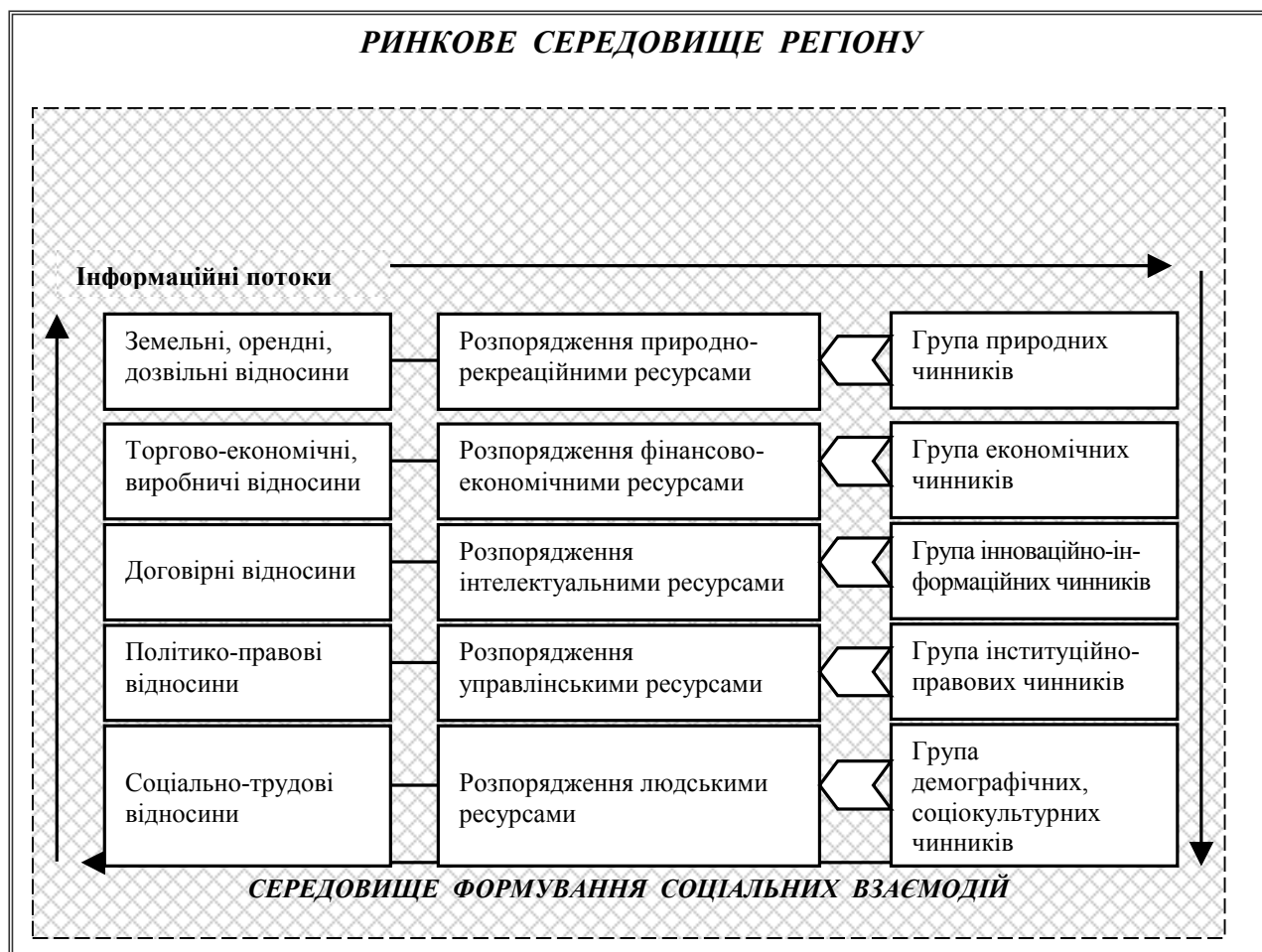

Рис. 1.1 Середовище виникнення чинників впливу на соціально-трудова потенціал регіону у взаємозв'язку з типом соціальних взаємодій*

* Складено автором

Вважаємо, що виявлення впливу чинників на розвиток соціально-трудова потенціалу регіону в умовах ринкового середовища доцільно проводити в межах таких базових груп, як природні, демографічні, економічні, інноваційно-інформаційні, інституційно-правові та соціокультурні. Можливо виокремити окремо групу міжнародних чинників, проте стосовно їх впливу на розвиток соціально-трудова потенціалу їх цілком закономірно можна віднести до групи інституційно-правових чинників.

Такий розподіл сфер формування соціальних взаємодій є досить умовним, оскільки нині та ж регіональна економічна система тісно переплітається з регіональним ринком праці, внаслідок чого сфера фінансово-економічних та соціально-трудова відносин зводиться в єдину, у вітчизняних реаліях часто хаотичну, мегасистему. За таких обставин людина виступає як базовий носій соціально-трудова потенціалу в системі фінансово-економічних відносин, що виникають у процесі розподілу фінансово-економічних ресурсів.

Загалом соціально-трудова потенціал регіону виступає чутливим об'єктом впливу низки чинників відповідного ієрархічного рівня, проте водночас являє собою потужний чинник впливу на усі підсистеми регіону – розселення, економічну, освітню, політичну тощо.

Важливою ознакою якісного дослідження чинників впливу на відповідний об'єкт дослідження є їх систематизація за конкретними критеріями. Вчені здебільшого використовують розподіл чинників залежно від масштабності їх виникнення (глобальні або мега-, загальнодержавні або макро-, регіональні або мезо- та локальні або мікро-). У нашому дослідженні також будемо опиратись на такий підхід у визначенні закономірностей впливу мега- й макро- як екзогенних та мезо- й мікро- як екзо- й ендегенних чинників впливу на соціально-трудова потенціал регіону з урахуванням приналежності до відповідного типу соціальних взаємодій як показано на рисунку 1.1. Ще раз підкреслюємо, що чинники мезорівня відзначаються дуальною приналежністю одних індикаторів

до компонентної структури соціально-трудового потенціалу та інших індикаторів до відповідних регіональних підсистем, які є зовнішніми відносно регіональних ринків праці.

Для якісного виявлення та систематизації чинників впливу на розвиток соціально-трудового потенціалу регіону простежимо досвід напрацювань за даним напрямом вітчизняних та зарубіжних вчених. Особливу увагу тут привертає узагальнений А. Колотом перелік найбільш значимих чинників, що дестабілізують соціально-трудова сферу та породжують численні асиметрії у цій царині, серед яких [5, с. 3]:

- глобалізація світової економіки та зростання відкритості національних економік;
- погіршення вікової структури населення в цілому й економічно активного населення зокрема;
- лібералізація соціально-економічної політики, складником якої є так званий економоцентризм;
- уповільнення темпів економічного зростання;
- трансформація інституту зайнятості та різновекторність змін на ринку праці;
- зниження ролі соціального діалогу в оптимізації відносин між провідними соціальними силами;
- низька, неадекватна потребам сьогодення роль держави у забезпеченні стійкого розвитку соціально-трудова сфери. Тобто вчений основний акцент робить на тих базових деструктивах, які нині суттєво дестабілізують сферу соціально-трудова відносин та є вагомими лімітуючими чинниками розвитку соціально-трудова потенціалу.

Вартими уваги є наукові висновки І. Моторної, яка зазначає, що дослідження трансформації соціально-трудова відносин під впливом змін у сфері зайнятості показало, що основними чинниками, які впливають на зміни у сфері зайнятості в сучасних умовах, є глобалізація, структурна трансформація економіки і стрімке поширення нових технологій [8, с. 6]. Очевидно, що дані чинники можна інтерпретувати з точки зору їх впливу і на розвиток соціально-трудова потенціалу, виявляючи специфічні наслідки такого впливу, що буде нами здійснено нижче.

З. Бевз визначає чинники впливу на соціально-трудова відносини, які мають ключове значення при модернізації економіки, а саме [1, с. 8]:

- удосконалення структури зайнятості між окремими видами діяльності;
- досягнення збалансованості між робочими місцями й наявною кількістю та якістю робочої сили;
- активізація поведінки соціальних партнерів у сфері інновацій;
- стимулювання економічної активності, освітньо-професійного розвитку;
- удосконалення колективно-договірного регулювання праці;
- соціальна відповідальність суб'єктів соціально-трудова відносин.

Таким чином, З. Бевз такі чинники зводить здебільшого до мікросередовища, тобто рівня суб'єктів підприємницької діяльності, адже саме на їх рівні проявляються і формуються в дії згадані явища та процеси.

М. Мартиненко вказує, що процеси, які відбуваються у вітчизняній економіці, продукують низку чинників у сфері соціально-трудова відносин, серед яких зміна структури та змісту економічних відносин, нова якість робочої сили, утворення повноцінного ринку праці, організація різних об'єднань й асоціацій, що представляють інтереси роботодавців та найманих працівників [9, с. 47]. Як бачимо, вчена звертає увагу в даному переліку на процеси зміни структури та змісту економічних відносин, які супроводжуються розширенням «портфеля зайнятості» та проявляються у все більш активних формах самозайнятості. Як наслідок, домінування найманої праці й існування соціально-трудова відносин у класичному їх розумінні ставиться під значний сумнів, більше того, викликаючи протиріччя щодо оптимальності такої форми організації праці.

Акцент на впливах чинників інноваційно-інформаційного характеру простежується в дослідженнях І. Петрової. Зокрема вчена звертає увагу на проблему впливу нерівномірності розповсюдження інноваційних процесів, неоднакового доступу та ступеню володіння інформацією, різного наближення до економіки знань не тільки у межах різних видів економічної діяльності, але й на окремих підприємствах [10, с. 13].

Е. Югас зазначає, що вирішальний вплив на розвиток соціально-трудова потенціалу здійснюють регіональні чинники, основними з яких є ефективність процесів відтворення населення, ситу-

ація на субрегіональних ринках праці, розвинутість мережі соціальної інфраструктури, житлові умови, рівень доходів, мотивація трудової діяльності та професійна і територіальна мобільність населення, історичні трудові традиції, що склалися на певній території [12, с. 5].

Таким чином, розуміємо, що сучасні умови суттєво видозмінюють особливості факторного впливу на розвиток соціально-трудоного потенціалу, зумовлюючи домінування чинників, які відображають особливості становлення ери інформаційного суспільства та економіки знань з суттєвими трансформаціями ціннісних орієнтирів загальноцивілізаційного прогресу. У даному ключі важливо чітко розуміти, які основні чинники детермінують розвиток соціально-трудоного потенціалу та яким чином з виявленням характеру їх впливу можливо їх регулювати, якщо враховувати, що один і той самий чинник може здійснювати різнохарактерний вплив на різні складові соціально-трудоного потенціалу.

Вітчизняна наука переважно розглядає факторний вплив у розрізі тих груп чинників, що виражаються однорідними сферами виникнення та індикаторними проявами. Це дає змогу розмежувати сфери регулювання їх впливу та визначати стратегічні орієнтири розвитку соціально-трудоного потенціалу за конкретними сферами людської життєдіяльності. Для цього можна враховувати основні закономірності впливу на розвиток соціально-трудоного потенціалу і таких груп чинників, як природні, демографічні, економічні, соціальні, культурні, науково-технічні, політико-правові й міжнародні. Основні індикатори, що відображають закономірності впливу на соціально-трудогий потенціал відповідної групи чинників переважно проявляються в макро- й мезовимірах, а основні цілі регулювання впливу сформульовані відповідно до вітчизняних реалій. Так, зокрема, соціокультурні чинники містять таку соціальну підгрупу як чисельність зайнятих; економічна активність населення; середньомісячна заробітна плата одного працюючого; рівень безробіття (за методологією МОП); рівень бідності (% за всеукраїнською межею); забезпеченість населення житлом; кількість зареєстрованих злочинів; кількість фахівців вищої кваліфікації; частка осіб, що підвищували кваліфікацію; кількість студентів ВНЗ; частка штатних працівників, які мають повну вищу освіту; частка штатних працівників, які підвищували кваліфікацію; кількість осіб, що здобули науковий ступінь. Вони відповідно мають такі основні цілі регулювання - подолання надмірної розірваності соціальних груп; забезпечення неперервної освіти та відповідності системи підготовки фахівців потребам регіональних ринків праці. Культурна підгрупа соціокультурних чинників включає кількість закладів культури і мистецтва та їх відвідувань; тираж книжок, журналів та газет; обсяги споживання туристичних послуг; кількість прихожан релігійних установ; кількість благодійних фондів та результати їх діяльності. Основними цілями його впливу є забезпечення духовного розвитку населення, збереження історико-культурної спадщини.

Таким чином, виходячи з реалій регіональних ринків праці України, говорити про однозначно позитивні впливи глобалізації не слід. Більше того, вчені констатують, що глобалізація та ринкова економіка відчутно трансформували рівень життя основної маси українського населення. Поширились бідність і безробіття, поглибилась диференціація населення за доходами, погіршилися умови праці, не забезпечуються рівні можливості для всіх, спостерігаються значні відмінності щодо рівня життя населення [2, с. 27].

Щодо впливу процесів переходу країни до суспільства знань, які суттєво детермінують здебільшого групу науково-технічних й економічних факторів, то тут слід розуміти, що згідно нових орієнтирів ЮНЕСКО (доповідь «До суспільств знань») у новому суспільстві формуються, будуть затребуваними і посилять свій мотиваційний вплив наступні цінності [7; с. 7]: навчання, творчість, володіння інноваційною культурою, інформацією та отриманими знаннями, обмін, взаємодія і спільне використання знань, захист інтелектуальної власності тощо. Виходячи з таких задекларованих загальноцивілізаційних орієнтирів можна стверджувати про глибинне переосмислення, розпочинаючи з локального рівня, цінності знань та можливостей їх застосування в трудовій діяльності, причому тут важливим будуть активне продукування нових інноваційних рішень з базуванням на тому, що вони будуть захищені авторським правом та приносять доходи в довготривалій перспективі.

Специфіка впливу чинників, які формуються в мегапросторі на соціально-трудогий потенціал

регіону передусім проявляється у переосмисленні структурних підходів до побудови систем стійких і спонтанних соціальних взаємодій. Стійкі системи базуються на соціальній довірі й справедливості та окрім того в усе більшій мірі укорінюється інститут соціальної відповідальності, активні дослідження якого на високому науковому рівні нині здійснюють А. Колот та О. Грішнова. Вчені дуже вдало розділяють складові соціальної відповідальності на найнижчому особистісному рівні, а саме – відповідальний сім'янин, відповідальний працівник, відповідальний та законослухняний громадянин, відповідальний учасник соціальних груп, відповідальний споживач, відповідальний житель планети Земля. При цьому дуже влучна дефініція соціально відповідальної особистості як людини, яка використовує лише такі способи досягнення особистих цілей, що не завдають шкоди їй самій, іншим людям, природі, суспільству [11, с. 21].

Зрозуміло, що якщо носій соціально-трудового потенціалу буде здійснювати свою діяльність відповідно до постулатів соціальної відповідальності, то за таких умов формуватиметься дуже ефективно середовище розвитку його потенційних характеристик з одночасним синергетичним ефектом на вищому ієрархічному рівні.

Дуже важливим є визначення впливу відповідних чинників на ресурс робочого часу адже нинішні деструктивні впливи економічних, соціокультурних й інституційно-правових чинників суттєво демотивують економічно активне населення до продуктивної зайнятості, все звичнішими стають явища психологічної плинності кадрів. Надмірна, експлуататорська трудова діяльність без дотриманням нормативів режимів праці й трудових навантажень суттєво деформує вільний час людини, який повинен бути розподілений таким чином, щоб це було благом з стимулюючими впливами на такі потенційні складові, як мораль, освіта, професіоналізм, активність. На рис. 1.2 продемонстровано, наскільки велика роль розподілу ресурсу часу кожної людини-носія соціально-трудового потенціалу для розвитку решти її потенційних складових.

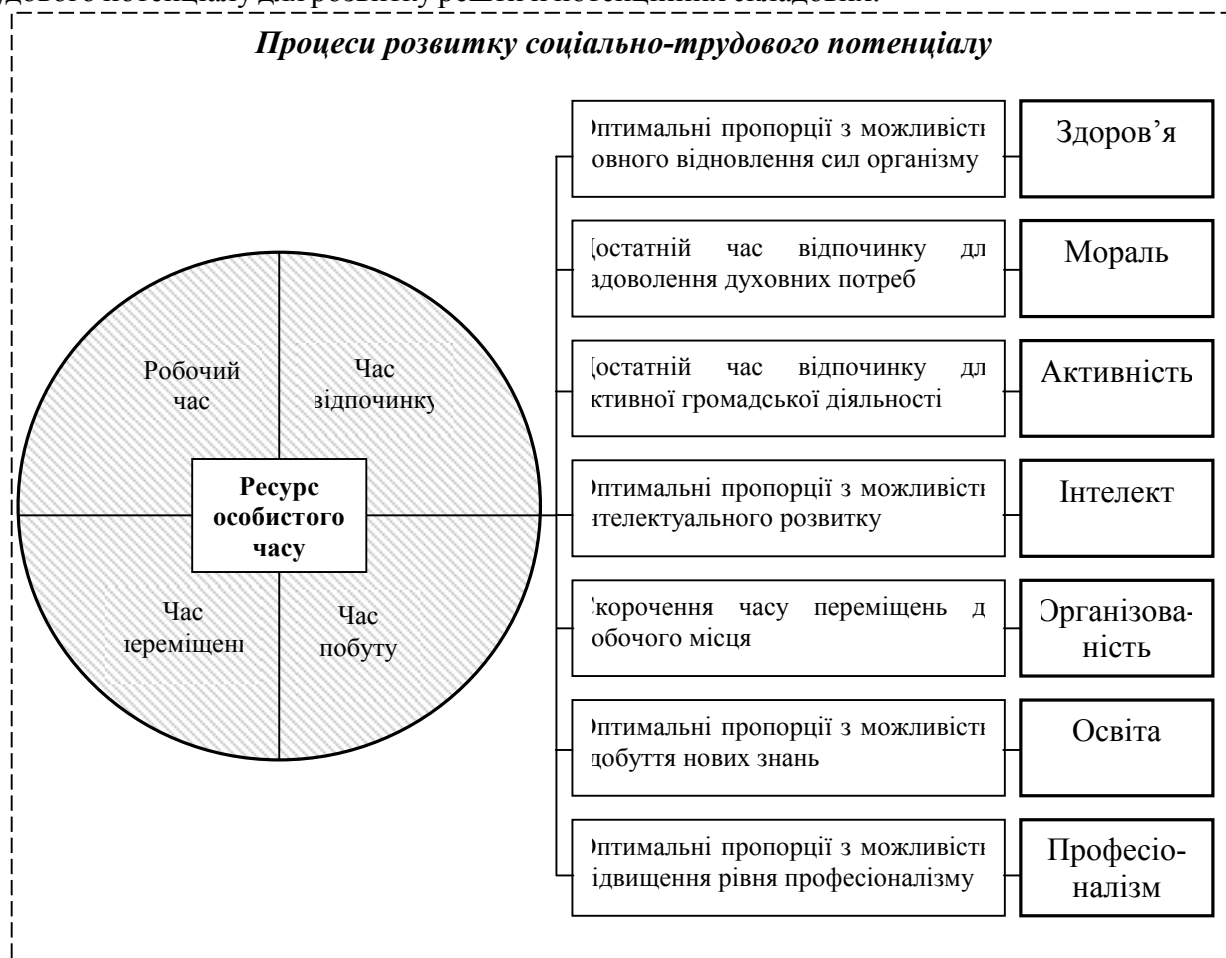

Рис. 1.2. Модель стимулюючого впливу розподілу ресурсу особистого часу на розвиток соціально-трудового потенціалу*

*Складено автором

ВИСНОВКИ

Викладене дозволяє зробити наступні висновки:

1. Характер впливу чинників на розвиток соціально-трудового потенціалу регіону в ринкових умовах є досить різнобічним та проявляється в різних просторових вимірах.
2. Аналіз чинників на розвиток соціально-трудового потенціалу регіону доцільно проводити в межах таких базових груп, як природні, демографічні, економічні, інноваційно-інформаційні, інституційно-правові та соціокультурні.
3. Дестабілізуючими факторами до соціально-трудової сфери слід вважати глобалізацію світової економіки та зростання відкритості національних економік; погіршення вікової структури населення в цілому й економічно активного населення зокрема; лібералізацію соціально-економічної політики, складником якої є так званий економоцентризм; уповільнення темпів економічного зростання; трансформація інституту зайнятості та різновекторність змін на ринку праці; зниження ролі соціального діалогу в оптимізації відносин між провідними соціальними силами; низька, неадекватна потребам сьогодення роль держави у забезпеченні стійкого розвитку соціально-трудової сфери.
4. Регіональними чинниками впливу є ефективність процесів відтворення населення, ситуація на субрегіональних ринках праці, розвинутість мережі соціальної інфраструктури, житлові умови, рівень доходів, мотивація трудової діяльності та професійна і територіальна мобільність населення, історичні трудові традиції, що склалися на певній території
5. Особливу увагу привертають надзвичайно негативні наслідки впливу низки чинників з хронічними ознаками, які означають, що викоринити їх як норму з суспільної свідомості буде надзвичайно важко. Так, підвищеної уваги науковців і практиків вимагають дослідження причин подальшого укорінення хабарництва, економічної злочинності, добровільного безробіття тощо. Власне всі ці «хвороби сучасності» виникають у процесі викривлених соціальних взаємодій та ігнорування деструктивності впливів чинників соціокультурного напрямку і соціальної відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бевз З.В. Гармонізація соціально-трудових відносин в умовах модернізації національної економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.07 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика» / З.В. Бевз. – Львів, 2011. – 20 с.
2. Вітер В. До проблеми моніторингових оцінювань рівня життя населення України / В. Вітер // Україна: аспекти праці. – 2010. – №7. – С. 27-35.
3. Вольський М.М. Задача политическом экономии и отношение ее к прочим наукам / М.М. - Вольський. – Одесса, 1972, С. 5.
4. Грішнова О.А. Людський розвиток: навч. посібник / О.А. Грішнова. – К.: КНЕУ, 2006. – 308 с.
5. Колот А.М. Діалектика економічного і соціального розвитку як предмет наукових досліджень / А.М. Колот // Україна: аспекти праці. – 2011. – №5. – С. 3-8.
6. Кравців В.С. Організація праці: в напрямку тенденцій економіки знань / В.С. Кравців, У.Я. Садова, Л.К. Семів // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Регіональні особливості організації праці в умовах системної кризи: [зб. наук. пр.] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; відп. ред. Є.І. Бойко. – Львів, 2010. – Вип. 4(84). – 480 с. – С. 3-11.
7. К обществам знания. Всемирный доклад ЮНЕСКО. Юнеско, 2005. – 231 с.: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001418/141843r.pdf>
8. Моторна І.І. Соціально-трудові відносини: формування та розвиток: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.07 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика» / І.І. Моторна. – К., 2009. – 20 с.
9. Мартиненко М.М. Деякі перспективи розвитку та напрями реформування соціально-трудових відносин в Україні / М.М. Мартиненко // Формування ринкової економіки. Проблеми економіки праці, соціально-трудових відносин та соціального захисту населення: зб. наук. пр.: спец. випуск до 40-річчя кафедри управління персоналом КНЕУ, до 40-річчя ДУ НДІ соціально-трудових відносин / М-во освіти і науки України. Київський нац. економ. ун-т ім. Вадима Гетьмана. – К.-Луганськ, 2006. – 430 с. – С. 47-53.

10. Петрова Л.І. Стратегічний підхід до управління розвитком соціально-трудових відносин / Л.І. - Петрова // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Регіональні особливості організації праці в умовах системної кризи: [зб. наук. пр.] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; відп. ред. Є.І. Бойко. – Львів, 2010. – Вип. 4(84). – 480 с. – С. 12-20.

11. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: моногр. / [А.М. Колот, О.А. Грішнова та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. – К.: КНЕУ, 2012. – 501с.

12. Югас Е.Ф. Регіональні фактори розвитку та механізми регулювання соціально-трудового потенціалу (на матеріалах Закарпатської області): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / Е.Ф. Югас. – Ужгород, 2008. – 18 с.

УДК 332.142.4

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ СБАЛАНСИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ РЕГИОНАЛЬНОГО ВОДОПОЛЬЗОВАНИЯ

Стаценко Е.В.

Сформирована концептуальная модель сбалансированной системы водопользования в регионе, отражающей характер и этапы использования водных ресурсов, методику их оценки, а также механизмы управления водопользованием.

Ключевые слова: водопользование, система регионального водопользования, оценка водопользования, механизм управления водопользованием.

Развитие Украины как социального государства предопределяет необходимость решения задач, связанных с повышением уровня благосостояния и продолжительности жизни населения, а также с сохранением уникальных природных комплексов. Именно поэтому одним из главных государственных приоритетов социально-экономического развития Украины является создание высокотехнологичного водохозяйственного комплекса, обеспечивающего потребителей качественной питьевой водой в достаточных количествах и соответствующей санитарно-гигиеническим нормам.

Целью данной статьи является формирование концептуальной модели сбалансированной системы водопользования в регионе, отражающей характер и этапы использования водных ресурсов, методику их оценки, а также механизмы управления водопользованием.

В экономической и специализированной литературе М.А.Хвесик [1], П.Я.Бакланов, П.Ф.Бровко, Т.Ф.Воробьева [2] определяют категорию «водопользование» как процесс использования водных ресурсов с целью удовлетворения потребностей населения и общественного хозяйства. В качестве системы регионального водопользования предлагается рассматривать форму организации процессов использования водных ресурсов в регионе, выделяя в качестве основных элементов водопользователей, водные объекты и объекты инфраструктуры водохозяйственного комплекса, взаимодействие которых обеспечивает водоснабжение, водоотведение и водоочистку. При этом увеличение объемов общественного производства предопределяет истощение водных ресурсов в результате интенсификации их использования, что обуславливает необходимость совершенствования региональной системы водопользования с учетом современных организационно-экономических подходов к использованию водных ресурсов, предусматривающих характеристику водных объектов и их потребителей, оценку и механизмы управления использованием водных объектов, а также технологию их восстановления. В этой связи автор, на основе систематизации существующих в экономической науке подходов Арустамова Э.А. [3], Балацкого О.Ф. [4], Буркинського Б.В. [5], Закорчовної Н.Б. [6], Мирошніченко Т.В. [7], разработал концептуальную модель сбалансированной системы регионального водопользования, отражающую характер и этапы использования водных ресурсов, методику их оценки, а также механизмы управления водопользованием (рис.1).